

# ԱԹԵՐԵՎԱԿԱՊԱՐ

## Ճ Ա Բ Ա Թ Ա Կ Ա Ն

30 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՈՒԹ ԱՅՋԱԽԵԽ

ՓԱՐԱ 30

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ իւրաքանչեւր շրջանը 52 գրինակ է։  
Շրջանին գինն է Պոլոյ համար 40 գտնեկան, կանփիկ։  
Կիսաշրջանը՝ 26.թերթ 20 գտնեկան։ Հատը 30 փարայ։  
Գաւառաց համար շրջանին գինն է Մյիտտարի ծախքով  
48, կիսաշրջանը 26 գտնեկան։

Մանուցման տողը 2 գտնեկան։ Անվճար նոմեակ չ'ընդուն-  
վիր ։ Ֆի հրատարակուած դրութիւնք ևս չեն տրուիր։  
Համակ ևս յրութիւնք ուզգել՝  
առ Տիրան Գ. Փափաղեան կ. Պոլիս  
Պապակ մատուցման բիթուահանէիր, մաս մի թիւ 62

ԹԻՒ 10 Զ. ՏԱՐԵ

1888

ԾԱԲԱՑ 27 ՕԳՈՆՏԱՆ



## Փ Ո Ն Գ Ա Կ

ՄՐԲԱՋԱՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏԻՆ ՀՐՈՎ.Մ.Ց

ԵՒ

Պ Ա Տ Ա Ս Խ Ա Վ Ա Խ  
Ա.ՄԵՆ. Տ. ՄԵԼՔԻՍԵԴԻԿ ՄՐԲԱՋԱՆԻ  
ՄՈՒԽԱՅԻՍԵՍՆՅ

Արդէն ընդհանուր Ազգին ծանօթ է Հոռվայ Ա.  
Քահանայապետին կոնդակը, որ գրկուած էր պաշտօնապէս  
թ և Ազգ. Պատրիարքարանի, թէ նշանաւոր եկեղեցական  
հարց և թէ աշխարհական ազգեցիկ անձանց, հրաւիրելով  
բովանդակ զԱզգին Հայոց ի Պապականութիւն։

Թէև ազգային լրագիրք պատասխանեցին սոյն կոն-  
դակին, բայց կը վայըլէր որ Ազգ. Պատրիարքարանը իւր  
ընդունած կրօնափոխական այս հրաւիրին պաշտօնապէս  
պատասխաներ։

Յաւալի է յոյժ որ, կրօնական ժողովը, որ փոքր ինդ-  
րոց մեծ կարերութիւն տուլով երբեմն հրավարակը կը  
դպրէ, այս մասին անհոգակալի լւութիւն մը կը պահէ,

Ուրախ ենք որ Ամեն. Տ. Մելքիսեդիկ Մրբաջան

Մուրատիսնց, յատկապէս իրեն ալ զրկուած վերոյիշեալ  
կոնդակին ի պատասխանի, այս անզամ իրեւ հովիր  
քաջ իւր հուը պաշտպանող, Անվիճելի հերքմապիր մը  
ի զիր առնելով զրկած է ուզգակի առ Ս. Գահանայապետն  
Հոռվայ, որոյ մի օրինակը Հայրենիք լրագրոյ Հինգչար-  
ի աւոր թերթին մէջ հրատարակուած տևանք բեկրու-  
թեամբ թէեւ կը վայփաքէինք արատապել այն պատաս,  
խանին, բայց տեղույ անձկութեան պատճառաւ առ այժմ  
պարտաւորիցանք յետաձգել։

Կը լսենք թէ սոյն նշանաւոր պատասխանագրոյն Պաղ-  
պերէն և Անդղիերէն թարգմանութիւնն ալ ի մօսոյ լոյս  
ալիսի տեսնէ։

Խմբագրութիւնս պարտք կը համարի ի դիմաց Հայ  
ազգին իւր Ձերմաջերմ չնորհակալութիւնքը աւ երախտի-  
քը յայտնել առ Ամեն. Տ. Տ. Մելքիսեդիկ Սրբազն  
Մուրատեանց, որ իւր հոնրածանօթ ազգասիրութիւնն եւ  
եկեղեցասիրութիւնն մի նոր ապացոյն եւս կուասց այս  
առթիւ։

Հինգչարի օրը Խառն ժողովն ի նիստ գումա-  
րեցաւ ի խորհրդարանն Ղալաթիոյ, ընդ Նոխա-  
գահութեամբ Պատրիարքական վոյսանորդ Գեր-  
քեղապահ Սրբազնի և ատենապետութեամբ  
Վաեմ. Մաքսուտ Սիմոն Պէլի։

Ժողովն ի մէջ այլոց որոշեց յահճնարարել Գեր-  
քեղապահ Սրբազնին, որպէս զի յառաջիկայ ուր-  
բամ, օր Աղդոյին ժողովն ի նիստ հրաւիրէ վաւե-  
րացնելու համար երեսփոխական մնացեալ ըն-  
արութիւններն և յաջորդ ուրբաթ օրն ես կատա-  
րել Պատրիարքական ընարութիւնը։

# ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

## ԶՄԻՒՆԻՈՅ

ՎԵՐՋԻՆ ԱՆՑՈՅ

Բարիդէ վերադարձած միջոցին ի Զմիւնին հանգիպոյ մեր աղնին բարեկամներէ մին հետևեալը զրկած է մեզ ի հրատարակութիւն:

Աղնիւ բարեկամ:

Առկէ մի ամիս յ սոաջ, երբ ուրախ զուարթ կը վերադարձայի Փարիզէ, ուր գացեր էի երեք ամէ ի վեր ուսմանց շրջանն աւարտիլ, շոգենաւն կանգ առեր էր Զմիւնի հոյակապ ու գեղեցիկ քարափին առջև, որ իւր հաճոյակի զրօսարաններով և մեծակառոց ու Երապական ճաշակով շնուած բազմաթիւ տուներով ամեն ուղեւորաց հրապոյր կ'ազդէր, ինչպէս ազգեր էր ինձ ալ, յիշեցնելով իմ մանկութեան օրին ի քարափառն զեղատեսիլ Վուրորի.

Զարդացեալ ու բարեկամաւ ազգայիններ տեսնելու բուռն վարփառ պարտաւորեց զիս չտապառ, զուրս ինել չուղենաւէն եւ իմ Հայ տեսնելու ու անոնց հնա Հայերէն խօսելու քաղցու ու կորոսու յագեցնել:

Զմրու՝ Յոնիոյ ծովածոցին մէջ կառուցուած գեղեցիկ եւ վաճառ աշահ քաղաք մ'է, բարեկար և գրեթէ ամբողջ եւրոպից հետ ունեցած վաճառականական առուծախի յարաբերութիւններով յաջողած է առաջնակարգ տեղ մը գրաւել ի չարս Ասիական միւս գուառաց, չոն ինչպէս թուրք ժողովրդն, նոյնպէս ամեն ողդի հասարակութիւնը իրենց վայելուչ եւ հոյակառ վարժարաններն ունին, ինչպէս նաեւ եկեղեցիներ, մզկիթներ և հիւանդանոցներ: Հայք՝ որ համեմատաբար չառ վոքր մաս մը կը կազմին, այսինքն առ առաւելն հազար տուն, հնարել զամբին չափ յաջողած են գերազանցիլ զանոնք գէմ արտաքին երեւոյթով, ի չնորհս միւս անուն բարեկարաց, որք երեւան եկան վերջին ժամանակներս, գաւառին բարեկամբոյր առաջնորդ գեր. Տ. Մելքիսեդէկ Սրբազնի հողեշտնչ քարոզներով և ազդասիրական յորդորանոք, որոյ նկատմամբ որքան ուրացում և մոռացում յառաջ բերեն Զմիւնիք ումանք, այնքան առաւել կը մեծացնեն զայն իւր հոյակապ և կենդանի գործեր:

Հայ երիտասարդութիւնն ունի իւր լուրջ և առաւել անդամներն, որք ոյժմ մեկուսացած են հրապարակէն, թաղլով գործելու ասպարէզը կորդ մը խելքով միտքով ողորմելիներու, որք յանուն հայ երիտասարդութեան՝ ամեն աեսակ զեղծում կը գործեն անպատկառ . . . , որոց վրայ կարգաւ և մանրամասնորէն խօսելու պիտի ջանանք մեր այն յօգուածով:

Բնական է, ինչպէս ամեն ուղեւորի՝ շոգենաւէն դորս ելած առենս, իմ ալ առաջին վարփառ ըլլայ Ազգ. Առաջնորդարան երթալ, ուր կը յուսացի ահոնել ամբողջ ազգին համարակարութիւնը վայելող, ազգային կենաց քաջահուտ և Հայ եկեղեցւոյ իրաւանց ամենաջերմ պաշտպան ու նախանձախնդիր պատկառելի եկեղեցական մը, որ 10

տարիէ ի վեր անդուլ անդադար կը տքնէր աշդ գաւառի Ազգ. Հատապառ թեանց արդիւնաւորման եւ Հայ ժաղովու բարդի մասաւորական զարդացման . . . սակայն աւանդ, իմացուցին ինձ որ մեկներ էր նա՝ թօթափելով իւր հոգաթափից վաշին գառ մը սովալլուեկ եւ ուուրերես հակոսա. կորդաց երեսին, որք բենց անձնական անարդ կրից պատճառաւ յանդգամերներ էին: անփայնաբար մինչեւ խոկ Անոր արժանաց ու բարոյականին գէմ մեղանչել:

Այս լուրն առնելով որքան ախրեցաց նոյնքան ջանացի յետաձգել ու զեւորութիւնո մի միայն նորա հատաքաման ճշմարիտ եւ բուն պատճառներն հետազոտելու, ճանչնալու եւ ստուգելու համար, որք կորի չափազանց հետաքրական եղած էին, ինչպէս ձեզ, ինձ համար ալ անշոշաւ . . .

Հաւեւաբար այսօր կը զրկիմ ձեզ իմ քաղած տեղեկութիւններս այս մասին, զորս սառուգած եմ նոյն խոկ սոյն խնդրոյն մի քանի գլխաւոր չարժիշներէն:

Ինչպէս յառաջադրոյն յիշեցի, Զմիւնիա հաղիւ հաղար առւն հոյ կը պարունակէ, որոց ամենքն ալ գրեթէ ինամութեամբ, ազգակցութեամբ իրարու կապուած են, բաց ասկէ, մոզգովեան մեծագոյն մասն բոլոր վաճառականական յարաբերութիւնք և գործառնութիւնք միմրայն երեք բարձրագոյն վաճառատանց հետ միացած վինելուն, երբ ազգային խնդիր մը երեւան կ'ենէ, նիւթական շահ և կորուստ կը պարտաւորէ զիրենք անփայտէս անջատիլ իրարմէ և գուլ ու ամփոփուիլ ամենքորդին տակ, ստուկ, որում մի կը վերաբերի իրարմէ և գուլ ու ամփոփուիլ ամենքորդին: Այս երեք նշանաւոր վաճառատաններն են Պալեօղետոնց, Եսայիանց և Սպարթալեանց վաճառատանները, որոց ամեն մէկն գրեթէ երկիրկու հարիւր ընտանեաց հարատութիւն եւ ասկուստ կը մատակարարեն: Հետեւաբար ընթերցողն կը բնայ գուշակել թէ հոն ազգային խնդիրներ և վէճեր ոչ թէ նիերքին համարման և ազգային նախանձակնդրութեան արդիւնքնեն, այլ առաւել մէկ բարձրագոյն վաճառատան առ միւս վաճառատանն ունեցած անձնական հակառակութեան, կամ ընտանեկան և կամ աթոռի կորւներու պատճառաւ:

Զմրունիա 14 ամէ ի վեր՝ անընդհատ ապլամին կոիւներու որորան մը եղած է, կոիւներ՝ որ գուռան առաւել զարդացման վեստելէ իզամ, երկար ժամանակներու իզուր զրապեցացած են նաեւ Ազգ, Կնդր, վարչութիւնը:

Սական եթէ հարի ըլլայ այս կոիւներու բուն շարժափը որոնել, պիտի ահսնենք արակովապէս թէ նոցա մեծագոյն մասն ընտանեկան յարկերէ գուրս ելած են միայն և ուրիշ մէկ մասն ալ չուկացի առածախի յնդիրներէ:

Գեր. Մելքիսեդէկ սրբազնի գէմ երեւան ելած հակառակութեան անմիջապէս պէտք է, վարչութիւն առաջնոյն շարունակութեան:

Հոս մաս մը ազգայնոց քով այն կարծիքը կայ թէ Մելքիսեդէկ սրբազն մեղանչած է, չհամամտելով այն կուսակցութեան որ Ձերմապէս կը վափաքէր պաշտոնական ընել զՄամուլեան էֆէնափ իւր գարոցական տեսչունէ, զոր կը վարչութիւն 20 անհրէ ի վեր: Այս կուսակցութեան առ այն հակառակութիւնն ծնունդ պոած է, ինչպէս պատմեցին մեր բարեկամք, բարիզի Արևելք

և Արի մուտք հանդէսներու և այժմ ալ իզմիրի ֆրանսերէն թէֆորմ լրագրի խմբադիր հանրածանօթ Տիար Ատեփան Ուկաննեամի գորոցական տևոչութենէ հալածման, եւ նորա տեղ անմիջապէս Մամորիանի յաջորդելուն պատճառաւ:

Հակամամուրեանց գլխաւոր պարագլուխներն կը համարուին, Եղբարք Պ. . . ք, Կ. էֆ. Ստեփանսեան, Բ. Գուշար, Յ. Կ. Սվաճեան այն վերջին երկու քն դեռ ուստանով են եղեր այն ժամանակ, եւ մին Մանկումէի մէջ յախուռն յօդուածներով եւ միւսն քանի մը բանասիրական դրուածներով հաղիւ ծանօթացած է եղեր ժողովրդեան:

Այս պատճառանիրն որքան անհիթեթ այնքան տառաւել կը զօրանան, երբ Եղեսեան խոդիրն վրայ կը հասնի եւ բոլոր քաղաքն ու մայրաքաղաքը իրարանցումի կը մասնէ: Մամուրեան՝ իբրեւ Ա. պ. պաշտօնայ և իբրեւ Ա. պ. իմբադիր՝ երբ կը պարտուորեն խօսիլ, իւր սուր եւ հանձարաւոր յօդուածներով երկու կոզմոն ալ թերութիւններն եւ իրաւունքները կը հրապարակէ, սակայն երբեմն ալ ժողովարդը չայրացնելու համար Եղեսեանը կը չոյէ, եւ երբեմնուլ միծատանները չիրաւորելու համար նոցակողմը կը հակի և զալոնի ակնարկներ կը փոխանակէ առաւել հաշտարար միջներու զիմնով, որպէս զի հրդեհին արծարծման առաջքն կարենոյ առնուլ, եւ տանը գոնէն դուրս չարածնէ, ինչպէս որ պատահեցաւ ի վերջէ ընդունայն զբաղեցնելով և գուռը և Ա. պ. Պարբարքարանը Հակառակորդք ջանացած են օգտուիլ անոր ոյս ընթացքէն, եւ չարաչար մեկնութեանց ու քըննադատութեանց ենթարկելով աշխատած են զարացնել ժողովարդը և անոր դէմ յարուցանել ի զոր:

Ճշմարիտ է թէ այս մասին միք առած տեղեկութիւնք որքան ճիշտ, այնքան անբաւական են, զի դիւրաւ չենք համորիր որ Մամուրեան էֆ. բանաւոր ու հոմազիչ պատճառներ չունենար սպազէս վարուելու, միայն սա աղէկ զիտենք թէ Մամուրեան շատ քաջ կը ճանչէ Եղեմլցին, տեղեակ է իւր ժամանակի տղաքին պատճառթեան եւ կրնայ նաև գուշակել թէ ինչ հետեւանք կունենան եւ ունեցած են աղատ եւ լուսաւոր կարծիքներ վարժապետի մը կողմէ յաջս հայ ժողովրդեան: Օրինակներ բաղադրայիւ են մեր աչքին առջեւ, նոյն իսկ հոս, նոյն իսկ հոն իրենց գաւառին մէջ . . .

Մինչ այս մինչ այն Եղեսեան խոդիրն որսն մը կը խոշղի, եւ հակառակ Նար. Պէյ սրբազնի կուսակցաց ջանքերուն, Մամուրեան էֆ. կը յաջողի զՄԵԼքիսեդիկ սըրբուզն առաջնորդ ընտրել տալ Խլիրի, նորէն կըսկին թշնամութիւնք, եւ առաջին զիժի սկիզբ կատնու: ՈՒ-Քիսեդիկ ու բազանի անձին դէմ հակամամուրեանց կողմէ, մանաւանդ երբ Նարակէ սրբազնի համախոնք ալ կը միանան այս վերջոց, որով ամեն անիրաւ զրպարտութիւնք եւ քսութիւնք կը տեղան անոր անձին ու բարյականին դէմ, եւ ամենէ ընտիր ու օգտաշատ Առաջարկութիւնն անուանք մէկ հրատարակութիւնն իսկ չարաչար քննադատութիւնց կենթարկի:

(Եար.)

ՈՒՂԵՒՈՒ

Խւնկիւտայիի Եէնի մահալէցիք հանրագրութեամբ լոնդրած են գ. Պատրիարքակարանէ ու Ալիամնեան Դրիգորիս որբազանն իրենց նորակառոյց Ս. Եկեղեցւոյ մնայուն քարոզիչ կարդէ:

### ԱՅԼ ԱՐԱԿ ՀՈՒԱՐՈՒՔ

Կը Հսեմք թէ Զ տարիներէ ՚ի վեր գաւառաց մէջ վորժուհի պատրաստելու սահմանեալ համբաւաւոր ընկերութիւն մը, վերջին օրերս նը պատակավոխ եղած է, այսինքն սկսած է իւր շրջանաւարա աշակերտուհիներն որոշեալ գումարով վաճառել:

Ասոր ապացոյցն ալ սա է եղեր որ, վերջին պարդեաբաշութեան միջոցին, Վանեցի երիտասարդութիւնը մը կեցեցիկ օրիորդի մը կը սիրահարուի եւ կը խոստանայ զայն առնել ընկերութեան յիսուն ոսկի վճարելով:

Հստ մեզ, աղդին գրամովն սնած ու կրծուած աղջիկ մը որ պատրաստուած է վարժուհի լինելու պէտք է առած ուսման վոխարէնը տայ, այսինքն ծառայէ գպրոցի մը մէջ զէթ Յ տարի և յետոյ իւր ընտրութեամբը ամուսնանայ, սրով ապագայ պատասխանտառութեան ալ ենթակայ շըլար ընկերութիւնը և միայն նպատակին ծառայած կը լինի:

Ա. Ե. Ե. Ս.

### ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ Վ. Ա. Ր. Ժ. Ա. Բ. Ա. Ա.

Գիշերօթիկ եւ Ցերէկեայ

Այս վարժարան, որ 12 տարիներէ ի վեր անընդհատ ու կանոնաւոր յարատութեանը կաւանդէ ի ձեռն մի ճմարտապէս ընտիր ուսուցչական մարմնոյ բազմակողմանի ինսամեռալ կրթութիւն մը և որ ցարդ բազմաթիւ բարեկիրթ քաջուուումն ու լիզուագեա երիտասարդներ պատրաստած է Սպատական, Առեւտրական, ու Ճարտարական ասպարէցներու, կոկով իւր երեքտասաններորդ տարեցընն յաւացիկայ սեպտեմբեր Ցին, երկուշաբթի օրն:

Նոյն օրէ սկսեալ բաց է վարժարանն իսկ դասոց սկզբնաւորութիւնը տեղի կունենայ սեպտեմբեր 13, երեքշաբթի:

Նոր աշակերտ տալ վափառքող ծնողք կրնան տեսակ, ցիլ Ցնօրէնին հետ ամսն օր վարժարանին մէջ:

Հիմնադիր—Ցնօրէն

Ո. Յ. Պ. Պ. Ա. Բ. Ա. Ա.

**ՄԵԶՊՈՒՐՅԱՆ ՎԱՐԺԱՐՄԱՆ ԱՂՋԱՆՑ**  
ՑԵՐԵԿԵԱՑ ԵՒ ԳԻՇԵՐԹԹԻՒ

Վարժարանիս տասներորդ շրջանի վերաբառաւ  
տըն կոկի յառաջիկայ Սեպտեմբեր 4ին .

Աշակերտուհիք պարտաւորեալ են Օգոստոս 29  
Երկուշաբթի գտնուուիլ ի վարժարան :

Դասախոսութիւնը տեղի կունենան Սեպտեմբեր 1, հինգշաբթի օրէն :

Հիմնադիր-Տնօրին  
իւսկիւտար-իճատիէ

Մ. Ա. Մէջուրեան

**ԺԱԳ ՊԱՌՊՈՒ**  
ՆԿԱՐԻՉԻՆ ՀԱՇՈՒԽԵՑՈՒՑԱԿԸ

Յամի Տեսուն 1740ին Գաղղիոյ Պառվիլի եկեղեցւոյն քահանային ժաղ. Պառագու անուն պատկերնան մը կանչելով, եկեղեցւոյ պատկերները անոր կը յանձնէ առաւածները շտկելու, նորսդելու համար : Պատկերհանը պէտք եղած նորոգութիւնները ընելէն ետքը՝ պատկերները քահանային ետքարձուցած առեն, հետեւեալ հետաքրքրական հաշուեցակը կը ներկայէ :

Տասնաբանեոյ պատուիրանքներուն որբադրութիւնը 3 Լթ 2 ՍՕԼ .

Պիզատոսը դեղեցկացուցի և գլխարկին վրայ նոր ժապաւէն մը դրի 3 Լ. 6 Ս.

Բարի աւագակը իր խաչին վրայ կապեցի եւ նոր մատ մը դրի 4 Լ. 10 Ս.

Գարբիէլ հրեշտակին ձախ աչքը փոխեցի եւ սակեզօծեցի . 6 Լ. 18 Ս.

Պարտաւորեցայ կայխափայ քահանայապետին աղախինը լուալ և դէմքին կարմիր քսել . . 4, 12

Երկինքը նորէն շինելով երկու աստղ աւելցուցի , արևը ոսկեզօծեցի և լուսինը մաքրեցի 7. 14

Գաւարանին բացերը արծարծեցի և մի քանի հոգիներ նորոգեցի . 6. 16

Պարտաւորեցայ գժոխքին հուրը արծարծել, սանդարամետին նոր պոչ մը դրի, ձախ ձեռքի ճանկերը նորոգեցի և դատապարտելոց տեղեր շինեցի . . 7. 10

Հերովդէսի զգեստին շուրջը ժապաւէն քաշելէն ետքը երկու ակռան շինեցի և մազերը շըտկեցի . . 2, 12

Ամօսին կաշիէ վարտիքը կարկտեցի 2, 5

Մաղքոսի ականջը կտրող սրոյն երախակալը կարմիր ներկեցի 2, 12

ՄԵՂՈՒ

**Վ Ե Շ Ե Տ Ե Կ Ֆ**

**Պ Ի Բ Լ Օ Ն Վ Ա Ա**

Մալիւմ օլտուզու իւզրէ , գայլգնը էսնաֆնուա՝ իթաաթուլզըդ իտէն , եսնի , էսնաֆըն դայխտէսինէ մուղայիլ հարաքէթտէ պուլունանւար , քէթխիւտալարընըն էմրիյլէ վէ պազէն քէթխիւտալարը հաղրը պուլունմաղսա՝ տէյնէկճիւթին թահթը իտարէսինտէ գուրուլաճադ . լոնճա գարարյա եւլուն օլուրլար . իշպու էսնաֆըն իսկէլէ քեահեալընը տէրուհաէ իտէն զախ , հէր հայտէ կէնիշ եիւրէքի վէ թէ համմիւլի օլմալը տըր . զիրա , պունլարտան թէզէրէ հարճը վէ մահ պէմահ այլըգլարընը թօրլամագ իշուն չէքտիրէլէրի պին տիւրիւ մէշագդգամթուան պաշգա՝ հէր կիւն գալդա վէ նիզալարընը տիննէյուապ՝ մէքթէպէ կէօնտէրիյլէն չօճուզլար կիպի նասիհամ վէ եախօտ եօլուզուզդ միւճաղաթընը վիրմէկէ մէճպուր տըր :

Հէրնէ հալ իսէ , պիզ կէլէլիմ հիքեայէմիզէ :

Կէլէն կիւն պիր իսկէլէտէ , վարօրուն կէլմէսինէ պէրլէմէքտէ իքէն գայլգնընըն պիրինին էլինէ ալմըլ օլտուզու պիր գըսսա գանճայը իսկէլէտէ պուլունան գայլգնընըն գըշընա տօգանարարագ՝ «Հայտէ ուսթալար , գահնիէյէ կէլին , լոնճա գուրուլաճադ՝» տէյուապ՝ տավիէլի իթմէսինի իշիթաիք , իշպու լոնճա , տէյնէկճիւթին ուսթա քէթշին էմրիյլէ գուրուլաճադ . իտի , զիրա քէթխիւտալարը օ արա գահնիէտէ պուլունամալընտան՝ լոնճայը տէյնէկճիւթին գուրապիկիր իմիշ . պուսէպէպիէ , տայիմ քէնուի էլինտէ պուլունան գըսսա գանճայը վէ լոնճայա տավիէլ իթմէք վազիփէսինի օ արա մուվագդամթ ուուրէթտէ պիր տիւկէրինէ իհալէ իտուապ՝ քէնտիսի գահնիէնին օրթասընտա օթուրուազ պէրլէմէքտէ իտի :

Իշպու տավիէթ իւզրէրինէ , պազը ուստալար գունտուրալարընը կիյիպ , պազըու տա եալըն աեագ օլտուգլարը հալտէ գահնիէխանէլէրինէ կիրտիլէր , վէ եիւքսէք սէսլէր իլէ միւքեալէմէյէ պաշլատըլար . իշպու միւքեալէմէ ուզագտան տա . իսի իշտիւրի իտի , զիրա , կէօրինիւր քի՝ գայլգնըլար , լոնճալարընտա պիրէ հավաշ սէս իլէ գունուշմաղը պիր գապահամթ ատատ իտիյորլար :

Իշմէ օ կիւնքի լոնճատա հաղըր պուլունանլարըն էսամէսի:

Ուստա Քէլէչ : ուստա Անտիկ . Կամօս ողլու կամօս . Գուրցուն օղլու Կարապետ . Տրապդոնլու

**Մէմիշ.** Թաշտէլէնի Նիդօլի . Գուզկունճուգլու Նիսիմ . Կալուպին օղլու Կալապին . Պալըգճը օղլու Ակուր . Թէրզի օղլու Անտիբեան . Առնավութ Ջնաստառ . Առապ Մէհմէտ :

Պունկար սիկարալարընը եագտըգտան սօնրա՝ Ուստա քէլէշ քէլամէ աղաղ իէ , « Է ճանըմ , քի՞մ քիմէ տագածը տըր , » տէյու սիւալ իթտի :

**Առապ .** — Բաճօնճազ իշ կէօրէճէքսէք՝ պալըգճընըն օղլու հագսըլ տըր վէսէլսմ :

Նիսիմ . — Աղջինի օրէյիմ առապ , բէք եռոզէլ սիւասինտա , ուաճօնճազ էմ էնտամիլի սոյլէոսին , եէչէն եռուն օ գատէմսիլ օղլու գատէմսիլի պանա տա եաբտի :

**Ակոր .** — Աճէլէ էթմէյին , իշի բաթըռտըրեա պօղմայն :

**Մէմիշ.** — Թօղրի տիր , աղ սոյլէյէլում չօդ սոյլէյէլսմ , բաշ ազրիսի վէրմէյէլում , հայան բանա սօրարսանուգ՝ բու իշլէրու բոյլէ գարիշտիրան Անաստասի օլտուզունու իշմէ հապէր վէրիյօրում , աննատունուզ մու , կէչէն կուն հասիրտա տա բու հագսիզուզու եաբտու բանա , գայէզումա ուչ քիշի քիրէճէքլէր իտի , բէն բոշքիթիեօրըմտէյուք հօգդապազիքլամ մուշտէրիմի չէլտու :

— **Մէմիշ տայը .** պիր աղ նէֆէս ալ :

Նիսիմ . — Խագօնի օղլու խաքսիգ Անաստատըր . սապայիլան պաշնօպէթտէն պիր տօլմիշ ալմիշ եէթմիշ եէլմիշ . պիզ սէֆտահսիլ պէքլէյօռուզ , օ աշիքտա տուրմուշ գափանինի սալլառ , իշմառ ըլա մուշտէռի գանտիսիու :

Անաստատ . — Մէմիս տայի , կէցէնտէ սէնտէ զարաթ եէռինտէ պու իսի պանա եաբտին , պիու իս քի ագիլ ալմայածադ :

Անտիկ . — Պէ գարտաշ , պիր աղ սուսըն պագալըմ . իշի աղնամատան պիր բաթուտը տըր կիտէյօր , սըրայլա սէօյլէշէլիմ :

— Կա՛լապին , իշիննասըլ օլտուզունու սէն կէօրտին մի :

— Էվլիթ , օ արագայըլըմըն անպարընը սիլէնօր ըտըմ :

— Էլ մաշալահ , խագճազ սոյլէյէճէք առամիսինի պուլտուզ :

— Աէյէնմէտին մի սի՛նեօւ :

— Հոշա էֆէնտում , անպառինի սիլտիդի գագիթ՝ գափասի տա ասիլմիշ օլուռ , նասիլ եռուէպիլիռ պալուգնունուն գափա սալլատիղինի :

— Նիսիմ . չօդ տիլմնէ վէրմէ , սէսինի քէս , սօն . ըս գարայը պօյլարըն . Կալապին , պաշլա :

— Խագօնի իշ եռոմէյէլիմ , պալուգնու օղլու պաշինի սալլամիշ տէյօրաընըզ , քի՞մ եռոմուշ , էմ

պու առամին պաշի թաշտա՞ն մի տիր քի սալլանմասին , խավա տա ինպաթէ տէյիլ գառա եէլ էսէյօն . պաշի տա սալլանաճաք՝ աետդլառի տա :

(Հաղըրուն քահքահայա պաշլատը . )

— Նիսիմ , մատէմքի սէն պէոյլէ հօգդապաղլըլա գարը սէոյլէ օրսըն , իքի կիւն գարատա սըն . քեահատ-խանէտէ օգդապզ մը օյնարեօրդ :

— Թօղրի տիր , հայտէ պագալըւմ նիսիմ . դասապ տիւքեանինա քիրէն գօյուն քիրի դուլագ-լարունի ասի վէր տէ՝ գայէզունու հիլիմանա չէքի-վէր :

Պու գարար իւղէրինէ նիսիմ սիւքիւթ իտուպ , գահքէ խանէտէն տիշարը չըդտը . էկէր իթիրազ պէյան իթու իմիշ , եօլսուզուզու արթար ըմըշ :

— Նիմտի , մատէմքի պի պալըգճընըն պաշ սալլաթմասը թատուիգ օլունամայօր , օնա պիր չէ , տէմէյէ հագկըմը եօդ , միւշտէրի օնու չաղըրըպ՝ դոյլըլընա պինմիշ օլուեօր :

Պու արա տիշարտոսն պիր սէս՝ « Գոյըդ միւշտէրիսի կէտաի » տէյու խապէր վէրմէսիլէ՝ լօնճայա խիթամ վիրէրէք գօշարադ դայըդլարընտ կիրտիէր , վէ վագտա նիսիմին միւտափաասը պալըգճընըն օղլունա եաբատը իսէ տէ՝ նէ՞ չարէ , քէնտախինի միւտափաայա քիմսէ ճէսարէթ իտէմէտի , զիրա լօնճատա թ'արիզէ ալըր սուրէթտէ էֆքեար պէյան իտէն պիի գայըգճը , միւտափաասընտա հագլը տախի օլսա՝ հէր հալտէ ճէզայա չարըլըլը ըմըշ :



Տիկին Ս . . . իւր ամուսնոյն մեռած օրուան հետեւալ օրը նորա բարեկամներէն միոյն այցելութիւնը կընդունի , որ կնոջ գաշնակահարութեամբ զբաղած ըլլալը տեսնելով կըսէ « ո՞հ , Ասուած իմ , ամէն կողմէ ինձ ըսուածին նայելով զքեղ տրտմութեան մէջ տեսնել կը կարծէի . »

— Ո՞հ , կը պատանխանէ տիկինը , առանց այլելու , երէկ տեսնելու էիք զիս :

\* \*

Աստուած թողութիւն չնորհեցէ , ըսէ նայինք օրհնած , խզիդ գպած մեղքերդ .

— Տէր հայր , անցած օր առաջին անգամ ըլլալով դողութիւն մը ըրի :

— Ի՞նչ , գողութիւն մի . առներելի յանցանք .

— Բայց այնշափ մեծ բան մը չէր օր աններձն մի ըլլար , գողցոծո ոչխար մէր :

— Ի՞նչ օր կուզէ ըլլայ , վերջապէս գողութիւն է , և այն գողցած ոչխարդ ահեղ ատենին քու գէմի պիտի ենէ և ըսէ թէ՝ դու էիր զինքը գողցողը .

— Աղէկ ա՛ , ես ալ այն ատեն զայն կը բռնեմ տիրոջը կը յահճնեմ , առնելիք տալիք չեմ ունենար , թողութիւնս ալ առած կըլլամ :

\* \*

Գուղում Յուղիտայ տուտու , սա տղուգ ըսէ իմ չըլլալուիս ալ կործ մը ճարէ :

— Էյ ի՞նչ կիտէ նայինք :

— Ֆրանկոզճա , տաճկերէն հոռմերէն .

— Էյ տէֆիմէր պոնել զիտէ .

— Մե՛ղայ , ան ալ պա՞ն է օր , անցած օր 3-4 հաաը ծառքը պոներ էր պերտ .

— Աշկդ խազայ կնիկ , ես պոնել կըսեմ նէ տէֆթէրի խսիւլ պոներու համար կըսեմ .

— Ա.թ կընես , չի հասկցայ , իւսլիխը ինչ է .

— Իշմէ տղաս կընէ նէ . ամեն գիշեր թիւճճարէն թէֆթէրը կը բերէ չախույվ կը քեռթէ :

— Էյ ատ քերթէն էնէ՝ բան մը ըսել չէ . հէլ պէթ տղաս ալ կրնոյ ընել . ամա քուրուկ , հիշ քեռթերով փարա կը վաստկուի՞ մի .

— Մաշալահ , աս քեռթուկով մնայ նէ՝ փարա գներու տեղ չպիտի գտնայ .

\* \*

Անցեալ օր Պ. կոմսուհին իւր բարեկամուհին մէկուն հետ գլեկին պատշգամին վրայ գտնուած պահուն , այս վերջը անոր կը ցուցնէ . Պ կոմսը որ դեղեցիկ աղջկան մը հետ կը խօսակցէր , « Բ'հ , հոգ չէ , կը պատասխանէ կոմսուհին , հոգ չէ , թող կոմսն ամբողջ օրը իւր սիրան ուրիշներու հետ շըլագարեցնէ , կը բաւէ որ իրեկունները զայն ինձ վերադարձնէ .

\* \*

— Պարոն Տրդատ , ըսաւ ուսուցիչ մը կարդալու փափաք չունեցող աշակերտի . մը , քանի , որ

կարդալու փափաք չունիս , դու ի՞նչ պիտի ըլլաս :

— Վարժապահեա կըլլամ , միւսիւ , այն ատեն տղաքները կը կարդան ես ալ մտիկ կընեմ կը սովորիմ .

\* \*

Հարսւոտ տան մընպարեզէն տուող նպարավաճառ մը , համազու ելով օր տան մատակարարին ձեռքէն սոտկ չպիտի կարևոնայ առնուլ , օր մը իւր պահանջից մէկ ցուցակը շինելով տան տիրոջ կը ներկայացնէ : Մեծատունը ցուցակը տչքէ անցնելէ ետքը կը հարցնէ .

— Մասոսոփ , պու հիսապա մահուապէն շիմտիյէ գատար վէքիւհարճ սանա պիր շէյ վէրմէտի մի :

— Խայլը էֆէնտիմ :

— Աճայիպ , ունու թմուշ օլմայասընը .

— Խայլը էֆէնտիմ , վադաա պիր թօգամթտան պաշկա թէսալիմի եօգ իսէ տէ՝ օտա պու հիսապա մահուապ իսիլէմէդ :

**ՃԱՅԻՆՏ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱԾԸ**  
ՄԻԿԱՐԱ ՔԵԱՂԵՏԸ ՏԵՊՊՈՒՄ  
ԻՍԹԱՆՊՈԼ ԱԼԱԶԱՆ ՀԱՄԱՄ  
Ապուտ ԷՅ. Խանը գուրպինու: Ն : 42

Պալատէքի սէրէհիպալը եկնի քիշատ օլան Տէրօզիթօտա՞ կվորանըն վէ պախտուսուս Ֆրանսանըն էն մէշչուր Փապրիզալարընտան պիրիննի սէվի սիկարա քեաղըտ թէտարկի եթէտիրիուղ , իմաւ վէ Ֆիրուկիթ օլունմագտու տըր : Միւհթէրէմ էհալինին իսթիմալ իթէտիկի տուխանըն նէվի հէր գանդիսի օլու եսէ օլուն , ալլա խալիս քիրիննտէն մամուլ օլուն մէզգիւ քեաղըտըն էյիկի անճադ . աղքան քէվ քէլստէ մզզէթ վէ թաթլըւդ կէթէրմէքտէն իպարէթ տիր : կէրէք իսթամնոլ վէ կէրէք թաշրալար էյուն վուգու պուլաճադ սըբարըւլար սուհուլէթլէ վէ ամիստ միւնտէրիծ շարթւար իւզրէ ինքա օլունուր : Պիրիննի .— կէսոթէրիէն նիւմունէլէր մուծիպիննէն կէրէք քեաղըտարըն մինսի վէ կէրէք ատէտէրի տօղը օլաճագ տըր :

Իքիննի .— Սըբարըւլարը կիւնինտէ թէսիմիտուպ էյուլ « Պու կիւն օլանտը , եարըն օլաճագ , կիպի սէօզ . էք իւ միւլութէրիէր ալութմանեաճագ տըր :

Իւչիւննի .— կէրէք քեաղըտարըն արաւըրընտա վէ կէրէք բէսիմէրտէ անլա թագիլու պուլաճնմաեաճագ :

Թէշրէֆէ բազգէթ պույուրաճագ էֆէնտիէր իշպու եւանըրզտա միւնտէրիծ շարթւար թէտամէն ինքա իթմէքտէ օլուղումուզու թառորիկ իսէմէքէր :

ՃԱՅԻՆՏ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱԾԸ



**ԲԱՆԿԱՐԱՅԻ**

ՀԱՆ 25,000

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

Սոյն Ֆուանահայց Գրպանի Բառարանս հակառակ իւր վագր ծառալին ու համեստ դնոյն կը սրարունակէ դրեթէ մեծ բառագրոց չափ բառ եւ ոճ : Անձուկ միջոցի մէկ հեղինակն այջողած է յաճախ զետեղել աշխարհաբառ բառերոն և ոմերուն քով գրաբառ համանիշներն ալ որք անհրաժեշտ են մատունագրական դործոց թարգմանիշներուն . և հարկին բառերուն տաճկերէններն ալ գրուած ևն որպէս և անկանոն արտասանութիւնք : Սոյն նիւթական

ու բարոյական առա ելութիւններէ զատ կարեոր թիրի մալ կը լնու Գրպանի Բառագրիրքս, որուն կցուած է պատ մական, աշխարհագրական ու դիցաբանուկան անսւանց բառարան մը : Բառադիմառութիւն վիրնագրեալ հատուած մալ ուր համառոտիւ կ'առանդուին բառակազմութեան կանոնք եղական դործ մը կը կացուանէ Գրպանի ֆուանահայց Բառագրիրքը : Կազմիուլ Անդլիական հաստատուն կազմով :

### ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ

1889

### Գին 40 փարա

Կը գանուի Աղդային Հիւանդանոցի Հոգարարձութեան գրասենեակը, Կ. Պոլիս, Մեծ-Նոր խան միջնայարկ, թիւ 48 49 50, և բոլոր Հայ գրավաճառաց քով .

Հիւանդանոցի Հոգարարձութեան կնիքն չը կրող օրինակներն վաւերական չեն :

— 36 —

ծի նայէ, ես իմ գործերս ուրիշին չեմ յայտներ :

Թալ.— Զեր գործին խառնուիլ ուզելս մինակ ձեր աղէկութեանը համար է. եթէ զիս ճանչայիք, աւելի աղէկ կերպով հետո կը վարուէիք, մի գուցէ ծանծաղամիտ մը ձեր կնոջ վրայ աչք ունենայ, և դուք ալ նախոն ձիք վրան :

Թռիպ.— Բայց մերջապէս ի՞նչ է միտքդ .

Սալ.— Ըսել կուզեմթէ քիչ բանով նոյն մարդը անդիի աշխարհք զրկելու համար մէկ կը կընայ գտնուիլ :

Թռիպ.— Գէշ բան մը չէ առիկայ :

Սալ.— Կը տեսնէք թէ շատ համեստ մէկն եմ ես :

Թռիպ.— Առոր տարակոյն չի կայ :

Սալ.— Եւ հիմա ձեզ ներկայանալս ալ բաշը դիտաւորութեան մը համար է :

Թռիպ.— Կը հաւատամ, պիտանի մարդ մը ըլլալու էք :

Սալ.— Այսո, քաղաքիս բոլոր տիկիններուն պատոյն պահապանը, ես, եմ :

Թռիպ.— Եյ, ըսէ տեսնենք, իդասէր մը մեռցնելու համար ո՞ւշափով դո՞հ կըլլաս .

— 37 —

Սալ.— Իդասէրը գիտէ, բանը վարպետութեան վրայէ :

Թռիպ.— Եյ, մեծ իշխան մը անդիի աշխարհք զրկելու համար .

Սալ.— Ատիկայ քիչ մը գժուար է, վտանդները շատ են, մեծի մը գայողը, ենքն ալ մեծ հարուածներ կուտէ, անտնկները վրանին զէնք կը պահեն, մահը աչք առնելու է, հետերար, մեծ իշխանները սուզ կըլլան :

Թռիպ.— Ի՞նչ, մեծ իշխանները սուզ կըլլան մի . այդ խօսքէդ կը հետեւի թէ հասթը մարդիկ գիւրութեամբ իրարու գլուխ կուտեն :

Սալ.— Այսինքն ատանկ՝ գործերէ ետ չեն մնար, և այսօրուան օրու մեծութիւն կը սեպուի, մեծութիւն ըսելուս միտքը կը հասկընաք ա՛, արդ սովորութիւնը ընդհանրապէս ազնուականք ունին, իսկ կմն ապոչներ, որ մեծ ժախքեր կընեն ազնուականի նմանելու համար և ինձի հաց կը հանեն, խղճալը կուգայ անոնց վրայ, կէսը կանխիկ կուտան կէողն ալ եռքը կը վճարեն :

Թռիպ.— Իրաւ է, վասն զի կախաղանի և



Յ Լ Օ Ռ Ի Օ Ե Ւ Ռ Ո Պ Պ Ա Թ Թ Ի Ն Օ  
Շ Ո Գ Ե Ն Ա Խ Ս Ե Վ Ի Ն Ը Ն Կ Ե Բ Ո Ւ Խ Ի Ւ Ն Ի Տ Ա Լ Ա Կ Ա Ն  
Ա բ ո ւ տ ո ւ թ ի ւ ն ը ն դ գ ծ Ս է լ է ր է ր է ն կ ւ լ ւ ն ա ւ

Ամեն երկուշարժիք կ. Պողոսին կը մեկնի ի Արարավիա, հանդիպելով  
Տարտաննել, Զմիւռնի, Քիոս, Արքէն, Քաղաքանաս Մէսինա, Բալէբամ.  
Նարօլի, Լիսունո և ձէնուլա (Սոյն չողենաւը երկու չափավիը ան-  
գամ մը միայն Զմիւռնիա և Քիոս չի հանդիպելով Սելանիի ճամ-  
բար կը մեկնի :

Ամեն երկուշարժիք Սուլինա, Կոլաց և Խպրայիլ :  
Ամեն Չորեքշարժիք Պրէսն, Պրինտիզի, Պար, Անքսնա, Վանէցիս և  
Թրիէսթիք : Ամեն Հինգշարժիք ու զգակի յօսէսս :  
Երկուշարժը անգամ մը Եջ օրեր Սաման, Տրապաննե Պայմում  
Կիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց : Չափաւոր զին  
Օրինաւոր գներով վաճառք կընդունուի Եւրոպ, Երկիրներու համար  
Դիմել առ Պոլսոյ մասնաճիւղնՊահճէ գործու թիւ 59

— 38 —

ՄԵԾ պատիժներու վանդը կայ ձեր զլիուն  
վրայ :

Սայ.— Եթէ սակայն մեծ մարդ մը ըլլայ  
մեր սպաննած անձը :

Թուիպ.— Բայց ի՞նչ ճամբով գլուխ կը  
հանէք :

Սալ.— Կուզէ քաղքին մէջ ըլլայ կուզէ  
տունս, կը մեռցնեմ :

Թուիպ.— Այդ գործածած կերպոյ չատ  
քաղաքավայել է :

Սալ.— Ամեն ատեն որ քաղաք պիտի եր-  
թամ, ծայրը ասեղի պէս երկայն սուրս հե-  
տըս կառնեմ, և իրիկուան ճամբուն վրայ  
մարդուն կ'սպասեմ :

Թուիպ.— Է ե՞տքը :

Սալ.— Մալլօն անունով քոյր մը ունիմ,  
աղւոր տղջիկ մը, որ վոզոց կելլէ կը պարէ,  
մարդը գառնուկի պէս անոր ետիւն տունս  
կը մտնայ :

Թուիպ.— Հասկցայ :

Սալ.— Կը տեսնէք, որ առանց ձայն և  
աղմուկ հանելու ամեն բան կը լմնայ, աղէկն  
ալ աս չէ . ձեր տունը յաճախող մարդը ով  
որ է՝ ինձի յահճնեցէք, շատ գոհ պիտի մը-  
նաք . ոչ խանութ ունիմ ոչ ալ դրսէն ցոյց մը,



ՆՈՐ ՀՐԱՑԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

## ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

Զագմագիճը կոդու Սագա չէմէի գէմ 56

Ֆռանոերէն քերական, հայերէն բացա-	60 բարա :
Գործնական նոր քերականութիւն ֆը- րանսէրէն լեզուի	7 Դհկն,
Բարիզեան արձագանգ	10 "
Ինքնապաշտամութիւն	6 "
Ուզեոըութիւն շուրջ զլումնուլ	"
Համառուս նոր քերականութիւն	3 "
Պատկ. պարզ քերական 100 հատը 10 "	
Մանկանց բժիշկը	60 բըյ :

ՏԵՐ - Խ Ե Ր Ա Գ Ի Բ

## ՏԻՐԱՆ Գ. ՓԱՓՈԶԵԱՆ

ՏՊԱԳԲՈՒԹԻՒՆ ԴՐԱՇԱՐԱՑ ԸՆԿI,  
ՄԱՐԳ ՆՅԱՅԻ ՋԱԼԻԼԻ ՌԽԾՆԴԱՄԸ ԾԱՅ ՕՆՆԵՐ

— 35 —

## Ա Ր Ա Ր Բ

( Ս Ա Լ Թ Ա Պ Բ Տ Ի Լ )

(Տեսարանն է Պիւսիւ անել վողոցը . — Խորը Թուի-  
պուլէի տունը . )

ՏԵՍԻԼ Ա.

Թուիպուլէ, [ հ ա ն ե լ ն ] Սայմապասիլ .

Թուիպ. ( Խ ա ն ե լ ն ) — Ծերունին Սէն-Վալիէ  
անձեց զիս . . . .

Սալթ. — Պա'րոն .

Թուիպ. — Բարիւ եկար, վրաս, չունիմ որ  
տամ :

Սոլթ. — Ես բան մը չեմ ուզեր քեղմէ .

Թուիպ. — Անանկ է նէ շատ աղէկ :

Սալ. — Զիս աղէկ մը չկըցիք ճանչնալ, ար-  
հեստս սուր գործածել է :

Թուիպ. ( Մ է ն ս ո ն ) — Գո՞զ է, ի՞նչ է .

Սալ. — Իէմքերնիդ կը ցուցի թէ մուած-  
մաւնք մը ունիք, ամեն իրիկուն վեր վար այս  
կողմերը պատելնիդ կը տեսնեմ, հաւանական  
է որ կին մը կը պահպանէք :

Թուիպ. — ( Վայ սատանի ծնունդ . ) Ին-